BSAL 46 (1990) 165-179

La defensa del Patrimoni Cultural: Experiència des del Parlament de les Illes Balears

Sebastià Serra Busquets

A partir del que preveu l'article 10.20 de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears, especificant com a competència de la Comunitat Autònoma amb potestat legislativa reglamentària i executiva: "Patrimoni Monumental, Cultural, Històric i Paisatgístic d'interés de la Comunitat Autònoma, sense perjudici del que disposi l'article 149.1.8, de la Constitució", les perspectives d'actuació que té el Govern de les Illes Balears en aquesta matèria són molt importants.

També ho són les actuacions parlamentàries, tant a nivell d'iniciatives com de seguiment i control del Govern.

Una primera dificultat amb la que ens trobam a l'hora de plantejar les actuacions necessàries per un control parlamentari rigurós en defensa del Patrimoni Cultural, ve derivada del propi Estatut d'Autonomia i del Reglament del Parlament de les Illes Balears, ja que assenyalen que els períodes de sessions parlamentaris ordinaris són només de quatre mesos cada any. Aquesta és una de les característiques de les autonomies derivades de l'article 143 de la Constitució.

La conseqüència més directa és que el Govern queda amb poques possibilitats de control parlamentari durant una sèrie demesos, si bé, a partir dels mecanismes "excepcionals" que preveu el reglament i a partir de la feina quotidiana i de la voluntat política, és possible articular iniciatives parlamentàries durant tot l'any, això sí, amb molts de problemes.

Una segona dificultat ve derivada de l'actual legislació de Règim Local que fa que la coordinació amb les institucions autonòmiques en molts de temes quedi en mans de la "voluntat" dels que dirigeixen les diverses institucions. S'ha donat el cas que certs ajuntaments informen parcialment –o fins i tot no informen– dels seus acords al Govern de les Illes Balears, i constatam que el nostre Govern no ha tingut gaires iniciatives reals de coordinació i assessorament de l'ajuntament en matèries de tanta importància com en són un exemple els permisos d'obres.

Hem de reconèixer que en moltes ocasions la voluntat proteccionista de les Comissions del Patrimoni Històrico-Artístic es troben amb dificultats derivades de l'engranatge administratiu i competencial, però sobretot, de la manca de voluntat política proteccionista.

Una tercera dificultat des de l'òptica de la feina parlamentària és la derivada de la composició de les Comissions del Patrimoni Històrico-Artístic i de les Comissions Provincials d'Urbanisme, amb presència hegemònica dels representants del Govern o dels partits que formen el Govern.

Una quarta dificultat és la rapidesa en les actuacions destructives i la lentitud institucional a l'hora d'estudiar demandes proteccionistes.

Els avanços que detectam els darrers temps són diversos. El primer és el del moviment associatiu en defensa del Patrimoni Cultural. GOB i ARCA, estan desvetllant consciències, mobilitzant, donant alternatives i presentant denúncies.

El segon avanç és la creixent sensibilitat ciutadana. En aquest sentit hem de recalcar el paper dels mitjans de comunicació i de diverses entitats. La convocatòria d'aquest Congrés organitzat per la Societat Arqueològica Lul·liana n'és un exemple.

El tercer avanç que detectam és la creixent sensibilitat per part de la judicatura quan hi ha hagut denúncies. Els èxits encara són pocs però significatius i esperançadors. El fet inadmisible és haver d'arribar als jutjats per la defensa del Patrimoni. La recent sentència respecte al camí i els seus voltants de Llucalcari n'és un exemple. La sentència favorable a l'acció judicial empresa pel G.O.B. és esperançadora.

El quart avanç, si bé aquest molt incipient, és l'ús que han començat a fer alguns ciutadans, de la Comissió de Peticions del Parlament per tal que els organismes responsables (Ajuntament, Comunitat Autònoma, Administració de l'Estat, Consells Insulars,...) siguin més rigurosos. Si bé el resultat deles actuacions de la Comissió de Peticions fins ara no ha tingut gaires resultats, estam davant una nova perspectiva. En el moment que estiguin aprovades definitivament i en funcionament la Llei de Síndic de Greuges de les Illes Balears i la d'Iniciativa Legislativa Popular, fets que esperam es produeixin dins el 1990, indubtablement el marc institucional i la participació ciutadana es veuran reforçats.

Un aspecte que pot esser novedós i esperançadors els seus resultats, és el que fa referència a una resposta donada per la Conselleria de Cultura a la següent Pregunta formulada per l'autor d'aquesta Comunicació el 9 de juny de 1989: "Davant els recents atemptats contra el Patrimoni Històric de les Illes Balears, i després d'observar la necessitat d'uns bons serveis d'inspecció del Patrimoni, pensa la Conselleria de Cultura remodelar els actuals serveis d'inspecció del Patrimoni?".

La resposta publicada al Butlletí Oficial del Parlament de les Illes Balears núm. 61, de 18 de setembre de 1989, no només parla d'aquesta qüestió sinó que anuncia noves línies d'actuació: "La Conselleria de Cultura no té previst de manera immediata la remodelació dels actuals serveis d'inspecció del Patrimoni. Els responsables d'aquesta Conselleria consideram que la tasca que du a terme la Inspecció és satisfactòria i compleix amb escreix la comesa que se li encarrega, a més de les accions que realitza de "motu" propi.

"Una de les mesures que se consideren més positives en ordre de la salvaguarda del Patrimoni Històric de Mallorca, és la posada en marxa d'una Campanya d'Informació destinada a les forces d'Ordre Públic, amb l'objectiu primordial de convèncer als ajuntaments de la necessitat de cooperar amb els organismes competents –en aqueix cas amb la Conselleria de Cultura, Educació i Esports–, adoptant les mesures adients per evitar el deterioramet, pèrdua o destrucció del Patrimoni Històric.

"Així mateix la Conselleria es proposa posar en funcionament un programa d'informació popular a l'objecte que cada persona es converteixi en inspector potencial, ja que el Patrimoni Històric constitueix un llegat de tots els ciutadans".

A hores d'ara es tractarà d'esbrinar aquestes afirmacions i exigir-ne el seu estricte cumpliment.

Fet aquest conjunt d'observacions a partir de la pràctica parlamentària, bo serà que a tall d'exemple comentem alguns dels problemes i polèmiques que han existit durant 1989.

En freqüència la lluita proteccionista ha estat una combinació de denúncies d'entitats, bàsicament el G.O.B. i ARCA, grups de ciutadans, important ressò en el mitjans dde comunicació, debats parlamentaris o institucionals i denúncies davant els jutjats.

Els resultats de lluites, com l'intent que no es destruis l'Hostal de l'Arxiduc a Ciutat, han estat negatius. L'Ajuntament de Palma, la Comissió Provincial d'Urbanisme i la Comissió del Patrimoni, no evitaren la demolició, igual que en el cas de Ca n'Alzamora. Hem de recalcar que la Comissió Provincial d'Urbanisme i la Presidència del Govern de les Illes Balears no contestaren el Recurs d'Alçada presentat davant l'autorització de demolició.

La lluita duita endavant –bàsicament pel GOB– respecte a Llucalcari ha estat victoriosa per la sentència recent dels Tribunals, si bé la lluita institucional davant l'Ajuntament de Deià, el Govern de les Illes Balears i la Delegació de Govern del'Estat, havia estat infructuosa. Curiosament volem destacar que els costos judicials, en aquest cas, són a càrrec del GOB, fet que hem qualificar d'insòlit. Esperem que es restitueixi per part dels responsables el mal que s'ha fet a Llucalcari, cumplint correctament la sentència.

Les lluites respecte a Cala Estellencs no tenen espectatives positives. L'Ajuntament, la Conselleria d'Obres Públiques, Consell Insular, Conselleria de Cultura, no han aturat un projecte que destrueix parcialment la Serra de Tramuntana.

El cas de Muro és el de mai acabar. Les denúncies davant la destrucció del clos urbà de Muro –declarat Conjunt Històrico-Artístic pel decret del 2.12.1974– són constants. La destrucció de la Posada de Son Perot, de les Cases de Ses Senyores de Son Font i altres elements de l'arquitectura popular i de l'estructura urbana de Muro.

En aquests casos un dels problemes bàsics és que les demolicions han estat tan ràpides que les possibles actuacions proteccionistes de la Comissiò del patrimoni o dels Jutjats es donen o es poden donar quan el mal ja s'ha fet. Els Jutjats tendran les darreres paraules a partir de les actuacions empreses per ARCA i la Conselleria de Cultura a partir de les resolucions de la Comissió del Patrimoni, després dels debats parlamentaris.

Hem de significar en aquests cinc exemples de municipis comandats per forces polítiques diferents, com encara s'està molt lluny pel que hauria de ser la lluita per la defensa del Patrimoni.

Hem volgut incloure com a n'annex a aquestes breus i ràpides observacions, un conjunt de 10 documents d'actuacions parlamentàries que hem emprès durant l'any 1989 respecte a dos temes concrets: l'Hostal Arxiduc i el clòs urbà de Muro, il·lustratives de com es desenvolupa la pràctica parlamentària en aquest sentit.

RELACIÓ DELS DOCUMENTS QUE S'ADJUNTEN

1.– Recurs d'Alçada davant la decisió presa per la Comissió Provincial d'Urbanisme, relativa a l'autorització de la demolició de l'"Hostal Arxiduc". (22 març 1989).

2.– Escrit al President de la Comunitat Autònoma, relatiu a l'autorització de la demolició de l'"Hostal Arxiduc". (22 març 1989).

3.– Escrit al President de la Comissió del Patrimoni Històrico-Artístic, relatiu a l'autorització de demolició de l'"Hostal Arxiduc". (22 març 1989).

4.– Pregunta amb sol·licitud de Resposta Oral davant Plenari, adreçada a la Consellera de Cultura, relativa a la demolició de l'"Hostal Arxiduc". (23 març 1989). I la resposta (5 abril 1989).

5.– Escrit a la Comissió de Peticions del Parlament, relatiu a la demolició de "l'Hostal Arxiduc". (23 març 1989)

6.– Resposta del Govern a l'anterior escrit. (17 maig 1989) Assenyalam que les resolucions d'aquesta Comissió poden èsser recorregudes davant el Consell de Govern en un termini de quinze dies a partir de la rebuda de la comunicació. S'ha de dir que enaquests dies l'edifici ja havia estat enderrocat.

7.– Escrit al President de la Comissió del Patrimoni Històrico-Artístic, relatiu a l'esbucament de la Posada de Son Perot de Muro. (12 abril 1989).

8.– Denúncia d'irregularitats davant el Consell de Govern sobre la decisió de la Comissió del Patrimoni d'esbucament de l'"Hostal Arxiduc". (3 Juny 1989).

9.– Pregunta amb sol·licitud de Resposta Escrita, adreçada a la Conselleria de Cultura, relativa a la demolició de l'edifici de"Ses Senyores de Son Font" de Muro. (7 juny 1989) I la Resposta. (10 Juliol 1989).

10.– Escrit al President del Govern de la Comunitat Autònoma de queixes en general i de demanda d'acudir als Jutjats. (7 Juny 1989).

DOCUMENT 1

Sebastià Serra Busquets, en representació del Grup parlamentari PSM-Entesa de L'Esquerra de Menorca, dona per presentat davant la Comissió Provincial d'Urbanisme RECURS D'ALÇADA davant la decisió presa per la Comissió Provincial d'Urbanisme, en la seva reunió de dia 16 de març de 1989, en la qual autoritzava la demolició de l'edifici "Hostal de L'Arxiduc", situat al C/ Arxiduc Lluís Salvador de Ciutat de Mallorca.

L'argumentació que s'ha utilitzat per permetre la demolició del'edifici "Hostal de l'Arxiduc" és que l'Ajuntament de Palma no el té catalogat com a edifici a protegir en el Pla General d'Ordenació Urbana. A més a més, el permís de demolició que ha donat la Comissió Provincial d'Urbanisme és, de fet, un "permís per mora", ja que l'Ajuntament de Palma no havia contestat la petició dels propietaris.

Al nostre entendre, la Comissió provincial d'Urbanisme hauria de vetllar per a la conservació del Patrimoni Històric i Artístic, al marge de les deficiències que es puguin haver donat per part de l'Ajuntament de Palma en la catalogació dels edificis a protegir.

Sens dubte, des d'un punt de mida històric, artístic i fins i tot urbanístic, l'edifici "Hostal de l'Arxiduc", construit als anys 20, projectat i dirigit per l'arquitecte Guillem Forteza i Pinya, amb la Col·laboració de Miquel Fullana, és una de les mostres més interessants de l'arquitectura anomenada regionalista, pròpia d'aquells anys, d'altra banda molt mal tractada per diverses actuacions urbanístiques.

A part dels indubtables valors arquitectònics que té l'edifici, són notables els seus valors urbanístics, tant de l'edifici com de la zona ajardinada que l'acompanya.

Hem cregut interessant adjuntar a n'aquest RECURS D'ALÇADA una sèrie de documents sobre l'Hostal Arxiduc i sobre la significació de l'obra de l'arquitecte Guillem Forteza. Aquests treballs, contenen prou elements com per justificar que es revoqui l'autorització de demolició. Han estat realizats per significats estudiosos del nostre Patrimoni com Josep Sureda Blanes, Gabriel Alomar, Santiago Sebastian, Miquel Seguí i Jaume Llabrés Mulet entre d'altres.

Podriem recordar, també, les actuacions en defensa de l'edifici "Hostal de l'Arxiduc" realitzades per l'associació ARCA, de les quals n'adjuntam un dossier de premsa.

El present RECURS D'ALÇADA davant la decisió de la Comissió Provincial d'Urbanisme, es presenta a l'empar de la normativa general establerta i sol·licitant el compliment estricte de l'article 10.20 de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears, que defineix que la Comunitat Autònoma té la competència exclusiva en "Patrimoni Monumental, Cultural, Històric i Paisatgístic d'Interès per a la Comunitat Autònoma, sense perjudici del que disposa l'article 149, 1.8. de la Constitució", així com de la normativa que ha desenvolupat aquest aspecte.

Palma, 22 de març de 1989
Sgt. Sebastià Serra Busquets

DOCUMENT 2

Molt hble. Sr. President.

Sebastià Serra Busquets, en representació del Grup Parlamentari PSM-Entesa de l'Esquerra de Menorca, li anuncia que ha presentat un Recurs d'Alçada contra la decisió de la Comissió Provincial d'Urbanisme, presa el 16 de març de 1989, que autoritza la demolició de l'edifici "Hostal Arxiduc" situat al carrer Arxiduc Lluís Salvador de la Ciutat de Mallorca.

Li adjunt còpia del Recurs d'Alçada presentat i, alhora, incloem un dossier documental sobre l'edifici en qüestió i sobre la labor de l'arquitecte Guillem Fortesa, així com el treball realitzat per l'associació ARCA en defensa del nostre Patrimoni.

Com a ciutadà i com a parlamentari hem resulta inexplicable que el Govern de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears no hagi volgut frenar la destrucció, lenta i sistemàtica, del nostre Patrimoni Històric i Artístic i, en conseqüència, hagi incomplit l'article 10.20 del nostre Estatut d'Autonomia, que parla inequívocament del caràcter exclusiu de la competència de la defensa i protecció del "Patrimoni Monumental, Cultural, Històric i Paisatgístic d'interès per a la Comunitat Autònoma".

En aquest sentit volem recordar, com una nota particularment negativa, la demolició de l'edifici de Ca n'Alzamora. Un dels darrers exemples significatius d'aquestes pèrdues patrimonials que poc a poc ens va fent perdre edificis altament interessants des del punt de vista històric i arquitectònic.

Hem pregunt, Molt Honorable Sr. President, quina és l'actuació del Govern davant aquests fets, i molt especialment hem pregunt quina és l'actuació de la Comissió del Patrimoni Històrico-Artístic, i d'altres organismes que haurien de vetllar per la preservació del Patrimoni.

Entenem que davant aquests temes no hi pot haver inhibicions, i en el nostre punt de vista hi tenen responsabilitat directa les Conselleries d'Ordenació del Territori i de Cultura del Govern que vosté presideix. És ben hora Sr. President, que el Govern de la nostra Comunitat Autònoma tengui una actuació decidida per a fer possible la defensa del nostre Patrimoni.

Ens veim en l'obligació d'oferir una alternativa per tal que la propietat de l'edifici no es vegi perjudicada. I és per això que li plantejam la possibilitat d'adquisició d'aquest o del seu lloguer, per part del Govern de les Illes Balears. Podria ser dedicat, donada la seva estructura interna, per a residència d'estudiants de les altres illes i de la part forana de Mallorca, mentre no s'hagi construit el Col·legi Major previst al Campus Universitari. Una altra utilització que podria tenir és la de residència de Tercera Edat o com a edifici destinat a joventut, oci i activitats culturals.

Donat el grau de conservació i l'estructura de l'edifici, els costos d'adequació serien mínims, sobretot si es dedicàs com a residència d'estudiants o de Tercera Edat.

Volem recordar-li que amb aquesta intenció formularem una Pregunta al Govern amb data 13 de març de 1989, de la qual també li adjuntam fotocòpia.

Palma, 22 de març de 1989
Sgt. Sebastià Serra Busquets

DOCUMENT 3

Sebastià Serra Busquets, en representació del grup Parlamentari PSM-Entesa de l'Esquerra de Menorca, compareix davant Vostè i de la manera que millor procedeixi en dret.

EXPOSA:

El fet de què la Comissió provincial d'Urbanisme hagi autoritzat la demolició de l'edifici "Hostal Arxiduc", situat al carrer Arxiduc Lluís Salvador de Ciutat de Mallorca significa un atemptat de primera categoria al nostre Patrimoni Històrico-Artístic, ja que aquest edifici té un indubtable interès històric, cultural i monumental.

Nombrosos estudiosos, com és prou conegut dels membres d'aquesta Comissió del Patrimoni Històrico-Artístic, entre els quals hem d'esmentar els Doctors en Història de l'Art Miquel Seguí i Santiago Sebastián i investigadors com Josep Sureda Blanes, Gabriel Alomar, Jaume Llabrés, etc., han divulgat els valors de l'edifici i el seu entorn urbanístic.

La Ciutat de Mallorca no es pot permetre la pèrdua d'un element tan important, que també ha de ser conegut per les generacions futures, és per tot això que.

SOL·LICITA:

Que la Comissió del Patrimoni Històrico-Artístic de les Illes Balears actui amb celeritat per tal d'evitar la demolició de l'edifici "Hostal Arxiduc", tenint en compte el Recurs d'Alçada presentat davant la Comissió provincial d'Urbanisme i la Sol·licitud presentada davant el Molt Honorable President de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

Palma, 22 de març de 1989
Sgt. Sebastià Serra Busquets

DOCUMENT 4

A LA MESA DEL PARLAMENT DE LES ILLES BALEARS

D'acord amb el que preveu l'article 155 i següent del Reglament del Parlament de les Illes Balears, el Diputat sotasignant presenta la següent PREGUNTA amb sol·licitud de resposta ORAL davant Plenari.

Quina actuació ha tengut la Conselleria de Cultura per tal d'evitar la demolició de l'Hostal Arxiduc de Ciutat de Mallorca, obra dels anys 20 de l'arquitecte Guillem Forteza i Pinya, d'acord amb el que preveu l'art. 10.20 de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears?

1.5.– Pregunta R.G.E. núm. 509/89 PRESENTADA PEL DIPUTAT SR. SEBASTIÀ SERRA I BUSQUETS DEL GRUP PARLAMENTARI PSM-EEM.

EL SR. PRESIDENT: per formular la pregunta registrada amb el núm. 509/89 sobre la demolició de l'Hostal Arxiduc de Palma, té la paraula el Diputat Sr. Sebastià Serra i Busquets.

EL SR. SERRA I BUSQUETS:

Gràcies, Sr. President.

Fa ja dues setmanes i mitja la Comissió Provincial d'Urbanisme va donar llum verda a la possible demolició d'un dels edificis de l'eixample de Palma que tenen unes característiques arquitectòniques i fins i tot diríem urbanístiques més interessants d'aquella Palma dels anys 20, dissenyada en part per gent com Guillem Forteza i Pinya, arquitecte d'aquest edifici, Miquel Fullana, etc., i també dins la memòria d'un urbanisme aleshores racional, regionalista, on batles com Emili Darder o el mateix Llorenç Bisbal donaven suport a una ciutat que s'obria al futur.

Nosaltres, el nostre Grup parlamentari, férem tota una sèrie de gestions davant el Govern, davant la Comissió de Patrimoni. Nosaltres estenem que una de les esperances que aquest edifici no es tomi és en mans de la Conselleria de Cultura, a través de la Comissió de Patrimoni i a través d'una acció enèrgica, malgrat l'Ajuntament de Palma no hagi estat respectuós amb aquest edifici, que és un dels pocs que ens queda d'aquell eixample entranyable enfront del que ha estat el desenvolupament urbanístic posterior.

(El Sr. President s'absenta de la sala i el Sr. Vicepresident Segon presideix el debat)

EL SR. PRESIDENT:

Té la paraula la Sra. Consellera per contestar la pregunta.

LA SRA. CONSELLERA D'EDUCACIÓ I CULTURA (Mª Antònia Munar Riutort):

Gràcies, Sr. President.

La Comissió de Patrimoni va tractar aquest tema en el transcurs de la sessió celebrada dia 30 de març per tal d'arribar als següents acords. En primer lloc,

encarregar a la ponència tècnica, integrada a l'esmentada Comissió, un informe sobre l'estat actual de l'Hostal S'Arxiduc i realitzar en conseqüència una visita in situ a l'objecte de determinar el valor històric de l'esmentat immoble; en segon lloc, donar trasllat del present acord a l'Ajuntament de Palma a l'efecte de paralitzar la demolició de l'immoble en tant la Comissió no es pronunci al respecte.

EL SR. PRESIDENT:

Gràcies, Sra. Consellera.

Sr. Diputat, vol tornar a intervenir?

Té la paraula.

EL SR. SERRA I BUSQUETS:

Entemen positiva l'actuació i creim, Sra. Consellera, que no només s'ha de dirigir a l'Ajuntament de Palma, sinó també a la Comissió Provincial d'Urbanisme, o sigui al Conseller d'Ordenació del Territori, atès que es va fer un recurs davant la decisió de la Comissió Provincial d'Urbanisme, o sigui al Conseller d'Ordenació del Territori, atès que es va fer un recurs davant la decisió de la Comissió Provincial d'Urbanisme ja en primera instància, més que a l'Ajuntament de Palma, està bé que s'hi hagi dirigit, però en primera instància serà el Conseller d'Ordenació del territori que haurà de respondre al recurs que nosaltres plantejàrem.

Per tant, demanaríem que continuàs la tasca iniciada, complementant la feina davant la Comissió Provincial d'Urbanisme.

Gràcies.

EL SR. PRESIDENT:

La Sra. Consellera té una paraula.

LA SRA. CONSELLERA D'EDUCACIÓ I CULTURA (Mª Antònia Munar i Riutort):

Exactament són aquestes les passes habituals, normalment es dóna coneixement a l'Ajuntament, que és el que després eleva, però no obstant això no quedarà per enviar aquest acord a la Comissió Provincial d'Urbanisme. Fem tanta feina i ens en fan fer tanta que ja no ens vendrà d'aquí, ho farem.

DOCUMENT 5

IL·LM. SR. PRESIDENT DEL PARLAMENT DE LES ILLES BALEARS. A LA COMISSIÓ DE PETICIONS DEL PARLAMENT DE LES ILLES BALEARS:

Davant l'anunci, difós pels mitjans de comunicació, de l'enderrocament de l'Hostal Arxiduc Lluís Salvador de Palma, exposam:

— Aquest edifici és una de les obres més representatives de l'arquitecte Guillem Forteza, manifestació del Regionalisme arquitectònic dels anys 20, resposta als problemes plantejats per l'eclecticisme de finals de segle XIX i com a rebuig al Modernisme. Se caracteritza per l'ús d'elements dels estils històrics. Així, s'apliquen models dels palaus i cases senyorials mallorquines del segles XVI i XVII, que reflecteixen esquemes gòtics amb elements renaixentistes i barrocs. La font d'inspiració és la tradició.

— L'immoble en qüestió podria èsser adquirit per qualque organisme públic que el destinàs a un funció social. Per exemple, a residència dels universitaris d'Eivissa i Menorca.

En conseqüència, i d'acord amb l'article 10 de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears, que indica que la Comunitat Autònoma té competències exclussives pel que fa al patrimoni monumental, cultural, històric i paisatgístic, sol·licitam es dirigesqui als organismes pertinents per evitar la demolició d'aquest original edifici.

Diverses signatures

DOCUMENT 6

ASSUMPTE: 18/89 Demolició Hostal Arxiduc
DATA: 4 de maig de 1989

La Comissió del Patrimoni Històric de Mallorca a la reunió del passat dia 27 d'abril, sobre l'assumpte de referència, va acordar:

Les actuacions de la Comissió del Patrimoni Històric sobre el tema de l'Hostal Arxiduc s'han basades a partir del marc legal de protecció.

1.– No gaudeix de protecció específica ni està catalogat dins els edificis a protegir en el PLA GENERAL D'ORDENACIÓ URBANA de Palma.

2.– Queda fora del conjunt Històric-Monumental de Palma, segons Decret 1842/1964 d'11 de juny.

3.– Encara que l'edifici sigui una mostra d'arquitectura regionalista pròpia de la dècada dels anys 20, la Comissió ha considerat sempre que hi ha altres edificis d'aquest mateix estil més importants i més representatius, per la qual cosa al seu moment, la Comissió es va pronunciar a l'esmentat P.G.O.U., data 21 de febrer de 1985.

Les resolucions d'aquesta Comissió podran esser recorregudes davant el Consell de Govern de la Comunitat Autònoma en un termini de quinze dies a partir de la rebuda de la comunicació.

La qual cosa em plau de transmetre pel vostre coneixement i efectes.

Sgts. Jaume Martorell i Josep M. Forteza

DOCUMENT 7

Sebastià Serra Busquests, en representació del grup Parlamentari PSM-Entesa de l'Esquerra de Menorca, compareix davant Vostè i de la manera que millor procedeix en dret.

EXPOSA:

1.– Per decret del 2.12.1974, publicat al BOE del 31.1.1975 es va declarar el clos urbà de Muro Conjunt Històrico-Artístic, reconeixent l'important valor d'aquest conjunt urbà.

Aquesta declaració, d'acord amb el que estableix la Llei del Patrimoni Històric (BOE nº 155, de 29 de juny de 1985) suposa la protecció dels edificis, els elements i tota l'estructura urbana de Muro.

2.– Així i tot, aquesta declaració no ha impedit que s'hagi anat produint una degradació contínua del Conjunt Històrico-Artístic, concreta amb l'esbucament de cases antigues, alteracions substancials de façanes, afegits que han modificat l'aspecte dels edificis, etc.

L'arquitecte Gabriel Alomar Esteve publicà l'any 1987 un documentat estudi a la col·lecció "Quaderns de Ca la Gran Cristiana" editada pel Museu de Mallorca, en el qual s'estudia el conjunt i es posa de manifest l'enorme valor històric, arquitectònic i urbanístic que té.

Gabriel Alomar en concret posa de manifest algunes pèrdues greus i irreparables com les produïdes els anys 50 en el Carrer de les Posades, quan una finestra de creu datable de finals del s. XV va ser venuda a un antiquari que se l'endugué fora de Mallorca, al mateix temps que la façana era modernitzada i es destruïa un bellíssim portal rodó. Una altra destrucció notable va ser la de la Posada de Son Prim, que es conservà fins devers 1940.

3.– L'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears estableix la competència exclusiva de la Comunitat Autònoma pel que fa al Patrimoni monumental, cultural, històric i paisatgístic, tal i com s'expressa a l'article 10.20 i en el posterior desenvolupament legislatiu i normatiu.

Aquesta situació hauria d'haver impedit que situacions com l'indicada, de la progressiva destrucció del Conjunt Històrico-Artístic de Muro s'aturassin definitivament, fent realitat la protecció que la normativa vigent prescriu.

4.– No ha estat així, i s'han produït un seguit de desafortunades actuacions urbanístiques que han permès que se seguís malmenant i deteriorant el Conjunt.

El darrer fet que ha significat un atemptat al Patrimoni Històric de Muro i de Mallorca s'ha produït fa poc, amb l'esbucament de la Posada de Son Parot, en el carrer de Fornès, núm. 11, antic Carrer de les Posades. Aquesta casa era una de les cases més antigues de Muro; construïda en el Segle XVI i integrada dins el conjunt arquitectònic del Carrer de les Posades, estudiat per Gabriel Alomar i Esteve com un dels conjunt més importants de Mallorca, en el qual s'hi troben moltes edificacions d'època medieval i renaixentista.

5.– Aquestes infraccions, ignorant la Llei del Patrimoni Històric i el decret de Declaració de Conjunt Històrico-Artístic, han estat comeses amb una llicència d'obres de l'Ajuntament de Muro expedida el 19 de setembre de 1988, a partir d'un informe favorable de la Comissió del Patrimoni Històrico-Artístic, amb data 19 de juliol de 1988.

6.– L'esbucament de la Posada de Son Parot va esser denunciat a principis del mes de gener d'enguany per entitats de la solvència proteccionista i conservadora del nostre patrimoni històric, com el GOB i ARCA. En aquestes denúncies es posava en evidència el greu atemptat comès contra el patrimoni històric de Muro i de Mallorca i la notòria infracció de la legalitat.

7.– Constatar aquest fet és també constatar la manca de vigilància i de control de banda de les institucions públiques que tenen el deure de vetllar la preservació d'aquest conjunt, en concret l'Ajuntament de Muro, la Conselleria de Cultura i la Comissió del Patrimoni Històrico-Artístic de les Illes Balears.

S'ha produït una actuació que contrasta amb altres campanyes institucionals, com la dirigida a recuperar les façanes, que ens sembla inexplicable.

És per tot això, que el sotasignat,

SOL·LICITA:

Que la Comissió del Patrimoni Històrico-Artístic de les Illes Balears expliqui les raons per les quals s'ha autoritzat l'esbucament de la Posada de Son Perot, atenent a la seva inclusió dins el Conjunt Històrico-Artístic de Muro, i per quins motius no s'han considerat altres solucions més acord amb la necessitat de preservar el patrimoni arquitectònic, com podrien esser l'autorització de reformes que no alterin l'estructura i el caràcter de l'edifici.

Ciutat de Mallorca, 22 de març de 1989
Sgt. Sebastià Serra i Busquets

DOCUMENT 8

Sebastià Serra Busquests, en representació del grup Parlamentari PSM-EEM vol donar per presentat davant el Consell de Govern que Vostè presideix, denúncia d'irregularitats greus que s'han comeses, al meu entendre, per part de l'Administració de la Comunitat Autònoma, respecte a l'autorització de la demolició de l'Hostal Arxiduc.

1.– El 22 de març de 1989, el sotasignant va presentar Recurs d'Alçada davant la decisió presa per la Comissió Provincial d'Urbanisme a la seva reunió de dia 16 de març de present, en la que s'autoritzava la demolició d'aquest edifici. Aquest Recurs d'Alçada, RGE. núm. 261, **no ha estat contestat.**

2.– En la mateixa data, el sotasignat va sol·licitar al President de la Comissió del Patrimoni Històric que aquesta Comissió actuàs amb celeritat per tal d'evitar la demolició de l'Hostal Arxiduc. Aquesta sol·licitud **no ha estat contestada.**

3.– El mateix dia, el sotasignant també presentà un escrit demanant la intervenció del Molt Honorable Sr. President de la CAIB, Reg. núm. 262, que tampoc ha estat contestada.

4.– En resposta a la Comissió de Peticions del Parlament, el Govern de les Illes Balears va trametre dia 17 de maig, un escrit en el que es justificava l'autorització de la demolició de l'edifici. En aquest escrit s'afirmava: "Les resolucions d'aquesta Comissió podran esser recorregudes davant el Consell de Goven de la Comunitat Autònoma en un termini de quinze dies a partir de la rebuda de la comunicació".

Aquest escrit arribà al Parlament quan l'edifici ja havia estat tomat i, en conseqüència, la Comissió de Peticions del Parlament i les persones que havien presentat aquesta petició, han quedat en una situació de total indefensió.

5.– Al Recurs d'Alçada presentat davant la Comissió Provincial d'Urbanisme, així com a la Petició d'intervenció del Molt Hble. Sr. President, es varen adjuntar una sèrie de fotocòpies d'obres publicades i de retalls de premsa, a on queden especificades les característiques arquitectòniques i artístiques de l'Hostal Arxiduc.

A més a més de lamentar que l'Hostal Arxiduc ja no existesqui, també cal lamentar l'actuació administrativa del Govern de les Illes Balears que, entenem ha deixat sense dret de Recurs a un grup de ciutadans que volien protegir aquest edifici, i la demostració d'una nul·la capacitat de reacció davant les denúncies i peticions formulades.

Finalment, hem de manifestar la nostra absoluta disconformitat amb la pràctica de no contestar les distintes peticions i recurs d'Alçada presentats davant el Govern de la Comunitat Autònoma.

Sgt. SEBASTIÀ SERRA BUSQUETS

DOCUMENT 9

A LA MESA DEL PARLAMENT DE LES ILLES BALEARS

D'acord amb el que preveu l'article 155 i següents del Reglament del parlament de les Illes Balears, el Diputat sotasignant presenta la següent PREGUNTA amb sol·licitud de resposta ESCRITA, adreçada a la Conselleria de Cultura.

Com s'explica la demolició de l'edifici de "Ses Senyores de Son Font" de Muro, donat que estava situat dins el clos urbà de Muro, declarat Conjunt Històrico-Artístic per Decret del 2.12.74 i, per tant, havia de ser objecte de protecció absoluta?.

I. RESPOSTES GOVERN A PREGUNTES

Molt Il·lustre Sr.:

Tenc l'honor de remetre-vos l'escrita de la Conselleria de Cultura i Educació i Esports que conté la contestació a la pregunta formulada per l'Il·lustre Sr. Sebastià Serra (Reg. Grl. Entr. Parl. núm. 948/89) relativa a demolició de l'edifici «Ses Senyores de Son Font» de Muro.

La qual cosa us comunic perquè en prengueu coneixement i als efectes que vulgueu donar-li la tramitació reglamentària.

Palma, 10 de juliol 1989
El Vice-president,
Joan Huguet Rotger

La Comissió de Patrimoni Històric, en sessió 282 de data 13 de març de 1989, aprovà el projecte d'obres del carrer Fornés de Muro destinat a Residència de la Tercera Edat segons la memòria descriptiva del projecte redactat per l'arquitecte Sr. Joan Oliver Fornés, a la qual s'especifica que havia de respectar-se l'edifici així com els murs de tancament contigus i l'arc d'entrada.

No obstant això, dia 1 de juny, l'arquitecte redactor del projecte comprovà «in situ» que l'immoble havia estat arrasat, segons notificà mitjançant compareixença efectuada davant el Secretari de la Comissió de Patrimoni, dia 5 de juny de 1989, i a la qual es feia constar el seu desconeixement de qui ordenà la demolició.

El Vice-president 2n. de la Comissió, Sr. Rosselló Bordoy, denuncià així mateix el fet de la demolició, també mitjançant compareixença efectuada davant el Secretari de la Comissió del patrimoni Històric, per considerar que les prescripcions adoptades per la Comissió de Patrimoni havien estat totalment ignorades.

La Comissió de Patrimoni, en sessió núm. 286, de data 8 de juny de 1989, adoptà l'acord d'incoar expedient administratiu contra els presumptes responsables de la demolició de les cases, i simultàniament posar el fet en coneixement del Ministeri Fiscal, a l'objecte de depurar responsabilitats. Així mateix, acordà la immediata paralització de les obres, fets que es varen dur a efecte mitjançant la tramesa de telegrama al Batl·le de Muro i adreçant escrit a l'Excm. Sr. Fiscal Cap del Tribunal Superior de Justícia de la CAIB denunciat la infracció comesa enrelació a l'inmoble de referència, denúncia que ha estat subscrita per l'Honorable Consellera de Cultura, Educació i Esports.

També cal destacar que en diverses audiències concedides per la Comissió a l'arquitecte redactor del projecte, va quedar perfectament aclarida la postura de la Comissió respecte de la rehabilitació de l'edifici, amb l'objecte de garantir la màxima protecció de l'edifici, atès que es troba ubicat al casc protegit de Muro.

La Consellera de Cultura, Educació i Esports,
Mª Antònia Munar i Riutord

DOCUMENT 10

Sebastià Serra Busquests, en representació del PSM-EEM compareix davant aquesta Presidència per

EXPOSAR:

1.– En el terme municipal de Muro s'està produint una destrucció constant del Patrimoni Històric, amb actuacions irregulars o amb el consentiment de l'Ajuntament de la Comissió del patrimoni Històric de les Illes Balears.

2.– L'afirmació anterior es basa en que molt poc temps han estat esbucades les cases de "Ses Senyores de Son Font" i la "Posada de Son Perot", dos edificis catalogats d'especial interés.

3.– Volem fer notar que, a més a més d'aquest dos atemptats greus, també són reiterades actuacions parcials damunt el conjunt del clos urbà de Muro, que va ser declarat Conjunt Històrico-Artístic per Decret del 20.12.1974, BOE 31.1.75, d'acord amb el que estableix la Llei de Patrimoni Històric BOE 29.6.85, i que, per tant, suposa la protecció absoluta dels edificis, els elements i tota l'estructura urbana de Muro.

4.– Davant aquests tipus d'atemptats, distintes organitzacions han presentat denúncies i iniciatives denunciant els fets i tendents a la protecció del clos urbà de Muro. En aquest sentit hem de remarcar les iniciatives d'ARCA, GOB i el Grup Parlamentari PSM-EEM, sense obtenir ni tan sols resposta per part de les institucions, a excepció feta d'una resposta oral davant el Plenari, on la Consellera de Cultura contestà aproximadament que havien fet el que podien per tal d'evitar l'esbucament de la Posada de Son Perot.

6.– Mitjançant el present escrit SOL·LICITAM que el Govern deles Illes Balears **denunciï** davant la Judicatura a l'Ajuntament de Muro com a responsable de l'esbucament de les Cases de Ses Senyores de son Font, exigint la reconstrucció de l'edifici d'acord amb el Decret 20.12.74 i Llei de Patrimoni Històric del 29.6.85.

7.– Que el Govern de les Illes Balears exercesqui la mateixa facultat respecte a la Posada de Son Perot.

8.– Davant la manifesta inoperància de la Comissió del Patrimoni Històrico-Artístic, demostrada en els casos de Muro i molts altres municipis, com per exemple Palma, DEMANAM la seva dissolució i que canviï la seva composició, passant a ser més plural i amb representació de col·lectius que defensen el nostre patrimoni, i que les seves propostes siguin vinculats.

9.– Al mateix temps, SOL·LICITAM que els temes a tractar per aquesta Comissió, i els acord presos, siguin coneguts amb anterioritat i posterioritat, respectivament, per l'opinió pública i les entitats interessades en el tema.

Palma, 7 de juny de 1989
Sgt. Sebastià Serra i Busquets